

(verbeterd exemplaar d.d. 23 februari 2010)

CULTUURNOTA

“IDENTITEIT, PARTICIPATIE EN INNOVATIE; CULTURBELEID GEMEENTE HELMOND”

2009 - 2010

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Samenvatting	3
3. Definities en kaderstelling	4
4. Ambities	6
5. Invalshoeken voor beleid	7
5.1 Cultuur werkt identiteitsvormend	
5.1.1 Inleiding	8
5.1.2 Historisch profiel	9
5.1.3 Monumentenzorg en Archeologie	10
5.1.4 Erfgoed leeft	11
5.1.5 Volkscultuur	13
5.2 Cultuur bindt en participeert	
5.2.1 Inleiding	14
5.2.2 Participatie	15
5.2.3 Cultuur in de wijken	17
5.2.4 Evenementenbeleid	18
5.2.5 Traditionele cultuurvormen	19
5.2.6 Podia / presentatieplekken	21
5.3 Cultuur ontwikkelt en innoveert	
5.3.1 Inleiding	23
5.3.2 Openbare Bibliotheek	24
5.3.3 Kunst- en cultuureducatie	25
5.3.4 Jeugd en cultuur	27
5.3.5 Urban Culture	29
5.3.6 Beeldende kunst, vormgeving en AV	30
5.3.7 Cultureel project Brainport	33
5.3.8 Marketing	34
6 Financiële paragraaf	35
7 Conclusies en aanbevelingen	36
8 <u>Bijlagen</u>	
8.1 Financiële paragraaf Cultuurnota	37
8.2 Recente en/of nog actuele beleidsnota's	38

1. Inleiding

Deze conceptnota draagt een voorlopig karakter en is primair bedoeld om de discussie met de commissie Samenleving en het culturele veld te kunnen voeren over het wenselijke kunst- en cultuurbeleid voor Helmond voor de jaren 2009-2010.

Aan deze nota ligt een notitie ten grondslag, waarin de raadscommissie Samenleving in hoofdlijnen beleidskaders heeft aangegeven.

De in die notitie opgenomen structuur en geformuleerde uitgangspunten voor het toekomstig kunst- en cultuurbeleid zijn voor deze conceptnota richtinggevend.

De conceptnota is opgesteld in de wetenschap dat het voorgestelde beleid consequenties met zich meebrengt, die verder reiken dan de lopende raadsperiode.

Ook het huidige financieel-economisch klimaat heeft een rol gespeeld bij de formulering van de hierna volgende beleidsvoorstellen.

Er is weinig plaats ingeruimd voor evaluaties op deelterreinen waarvoor recent door de raad de koers is bepaald (archeologie, jongerencultuur, beeldende kunst), tenzij in relatie tot de vastgestelde kaders bijstelling wenselijk wordt geacht.

Achtereenvolgens worden de diverse deelterreinen binnen het brede spectrum van het kunst- en cultuurbeleid tegen het licht gehouden en waar relevant in relatie gebracht met de hiervoor genoemde invalshoeken en uitgangspunten.

Activiteiten op het terrein van Kunst & Cultuur leveren een belangrijke bijdrage aan het imago van de stad. Instellingen als Kunstkwartier en Speelhuis hebben een regionaal bereik; ook steeds meer evenementen weten publiek uit de regio aan zich te binden.

Exposities in het Gemeentemuseum krijgen landelijk aandacht en trekken ook bezoekers van buiten de regio. Dit geldt ook voor een evenement als het "Kasteel van Sinterklaas".

De kwalitatieve en kwantitatieve kracht van de amateurkunstsector vindt onder meer zijn weerslag in de programmering van de St. Lambertuskerkconcerten cyclus.

Het inspelen op voor de stad belangrijke ontwikkelingen als "automotive" en "food" biedt nieuwe kansen en vormt een uitdaging voor de creatieve sector.

2. Samenvatting

Deze concept-cultuurnota is opgesteld binnen door de raadscommissie Samenleving vastgestelde kaders.

Er liggen drie invalshoeken voor beleid aan ten grondslag: identiteitsvorming, binding en participatie en ontwikkeling en innovatie.

De belangrijkste ambitie – en dit in relatie tot de actuele financieel/economische situatie – is het veilig stellen van de culturele infrastructuur. Dit impliceert het ondersteunen van de culturele kerninstellingen op een zodanig niveau dat zij in afwachting van betere tijden hun initiatieven kunnen voortzetten. De tweede ambitie is het verkrijgen van een scherpere focus voor het lokale culturele aanbod. Verder vraagt een goed vestigings- en werkklimaat voor de creatieve sector aandacht.

Er wordt in de nota stilgestaan bij de identiteitsvormende potentie van cultuur het historisch profiel van Helmond, Monumentenzorg en Archeologie.

Dat erfgoed in Helmond leeft, blijkt uit de vele activiteiten die op dit terrein plaatsvinden.

Een nieuw aandachtgebied vormt de volkscultuur.

Vervolgens wordt ingegaan op de bindende en participerende aspecten van cultuur. Participatie, cultuur in de wijken en evenementen passeren de revue. Er wordt stilgestaan bij traditionele cultuurvormen, podia en presentatieplekken.

In paragraaf “Cultuur ontwikkelt en innoveert” wordt aandacht geschonken aan de Openbare Bibliotheek, kunst- en cultuureducatie, jeugd en cultuur en Urban Culture.

Ook beeldende kunst, vormgeving en audiovisuele kunst en het Gemeente Museum Helmond komen hier aan de orde. Tenslotte wordt aandacht geschonken aan het Cultuurproject Brainport en marketing.

Er worden een aantal knelpunten geschetst en actiepunten benoemd.

In de financiële paragraaf wordt er vanuit gegaan dat er de komende jaren slechts zeer beperkt ruimte zal zijn voor nieuw beleid.

De realisatie van de in de nota geformuleerde ambities zal reeds de nodige inspanningen vergen. Met betrekking tot de in de nota genoemde actiepunten is het uitgangspunt dat deze in belangrijke mate moeten kunnen worden gerealiseerd binnen de bestaande middelen, al dan niet door prioritering.

De beleidsvoornemens, zoals in deze nota beschreven, zijn gebaseerd op de huidige inzichten en verwachtingen met betrekking tot de financiële positie van de gemeente. Indien de positie wijzigt, kunnen het beleid en de inzet van de financiële middelen zoals in deze nota zijn beschreven, ook tussentijds, worden bijgesteld.

3. Definities en Kaderstelling

Zoals in de inleiding aangegeven ligt aan deze nota een door de commissie Samenleving vastgestelde kaderstelling ten grondslag.

Hierin zijn ook definities geformuleerd voor de begrippen cultuur, cultuurbeleid en kunst.

Deze luiden als volgt:

Cultuur is het totaal aan verworvenheden van een groep mensen, dat hun doen en laten vorm geeft. Dit totaal aan verworvenheden bepaalt de eigenheid en identiteit van die groep of leefgemeenschap. In deze brede opvatting is cultuur een instrument voor openbaar bestuur, aangrijpingspunt voor economische stimuleringsmaatregelen, maar vooral de randvoorwaarde van maatschappelijk heroriëntatie en/of revitalisering.

Cultuur als artistieke vorm van binding omvat officiële, gevestigde kunst, maar ook informele, groeiende en niet aan regels gebonden kunst.

Cultuur is ook een bepaalde manier van leven, gedurende een bepaalde periode, van een volk, een groep of de mensheid in het algemeen.

SPECIFIEK CULTUURBELEID

Cultuurbeleid dat zich richt op enkele bijzondere onderdelen van cultuur en niet op cultuur in de zeer ruime betekenis waarin antropologen dit begrip doorgaans hanteren. Specifiek cultuurbeleid omvat cultureel erfgoed, kunsten, bibliotheken en media. In de context van dit schrijven: kunstbeleid.

KUNST

De producten en beoefening van artistieke activiteit, waaronder ook erfgoed. In de context van dit schrijven: vooral beeldende kunst en podiumkunst.

Kaderstelling

De raadscommissie Samenleving heeft globale kaders vastgesteld die als leidraad dienen voor het cultuurbeleid voor de jaren 2009 t/m 2010.

Gekozen is voor de volgende invalshoeken:

- cultuur werkt identiteitsvormend
- cultuur bindt en participeert
- cultuur ontwikkelt en innoveert

Dit leidt tot de volgende beleidsuitgangspunten:

1. cultuur werkt door in alle leefdomeinen van de samenleving
2. cultuur in Helmond richt zich op alle cultuuruitingen, van amateurkunst tot de culturele vorm van Shakespeare tot hiphop
3. cultuur moet zowel op wijkniveau als op stedelijk niveau beleefd kunnen worden
4. cultuur levert sociaal economisch rendement op.

De hiervoor genoemde invalshoeken voor het nieuwe cultuurbeleid: identiteitsvormend, bindend, participierend, ontwikkelend en innoverend zijn zoals reeds aangegeven vertaald in beleidsuitgangspunten.

Om deze beleidsuitgangspunten in concrete maatregelen om te zetten moet aan enkele voorwaarden worden voldaan: financiële middelen en de wil om – soms letterlijk – ruimte te bieden, te ondersteunen en te faciliteren, moeten de basis bieden voor activiteiten.

Het is van groot belang de culturele infrastructuur veilig te stellen. Hiermee wordt bedoeld dat de culturele instellingen, die een motorfunctie vervullen voor het culturele leven in de stad, al dan niet met beleidsbijstellingen in stand gehouden worden.

De praktijk elders wijst uit, dat bij het verdwijnen van een kernvoorziening in een financieel moeilijke periode, deze zelden op een later tijdstip terugkeert. De praktijk wijst ook uit, dat met het wegvallen van een kerninstelling ook de culturele spin-off verdwijnt.

Tot de kerninstellingen worden hier gerekend:

Basisbibliotheek Helmond-Peel
Gemeentemuseum Helmond
Kunstkwartier
't Speelhuis
Marktplaats Cultuurcontact
Ned. Cacaofabriek
Lakei
Filmhuis

Voor al deze instellingen geldt dat bij het wegvallen ervan er een substantieel gat geslagen wordt in het lokale cultuuraanbod.

Het voorgaande is geen pleidooi voor de handhaving van de beleidsmatige en financiële status quo. Bijstelling van prioriteiten, heroverweging van taken en projecten en een kritische rendementsanalyse van subsidies moeten bijdragen aan het levend houden van het culturele leven in de stad.

Hierna wordt ingegaan op de verschillende deelterreinen van het cultuurbeleid en worden, waar relevant, voorstellen gedaan voor beleidsactualisering en ombuigingen.

4. Ambities

Helmond heeft de afgelopen decennia fors geïnvesteerd in de culturele infrastructuur. Er is een voorzieningenniveau gerealiseerd dat grotendeels voldoet (of op korte termijn zal voldoen) aan de eisen die passen bij een stad met bijna 90.000 inwoners.

Culturele activiteiten en nieuwe kansrijke initiatieven worden financieel (en deels) facilitair ondersteund.

Onze eerste ambitie is de infrastructuur veilig te stellen, ook in deze financieel moeilijke periode. Dit impliceert het ondersteunen van de culturele kerninstellingen op een zodanig niveau, dat zij in afwachting van betere tijden hun initiatieven kunnen voortzetten.

Onze tweede ambitie is het verkrijgen van een scherpere focus voor het lokale culturele aanbod. We kunnen niet alles realiseren, niet elk plan omarmen en elk subsidieverzoek honoreren. Inzetten op zaken waar Helmond al sterk in is en stimuleren van nieuwe initiatieven die bij kunnen dragen aan een grotere participatie van de Helmondse bevolking en/of een verbetering van het profiel en imago van de stad, dienen voorrang te krijgen.

Dit houdt in dat de afweging van subsidieverzoeken gerelateerd moet worden aan de genoemde uitgangspunten.

Amateurkunst, jongerencultuur en erfgoed passen in deze lijn.

Maar ook een andere ontwikkeling vraagt aandacht.

Het economische beleid is mede gericht op innovatieve en hightech bedrijven. Design is een aandachtsg gebied.

Ook vanuit cultureel oogpunt vormt de zogenaamde creatieve industrie, waaronder begrepen designbureaus en audiovisuele bedrijven, een interessante sector met groeipotentie.

Eindhoven zet zoals bekend substantieel in op de designsector.

Helmond participeert in Design Connexion en in Brainport en het ligt daarom in de rede dat de stad open staat voor initiatieven op genoemd beleidsterrein. De stad is gebaat met de instroom van creatieve geesten en grensverleggende bedrijfsactiviteiten!

5. Invalshoeken voor beleid

Achtereenvolgens zal nu worden stilgestaan bij de in de kaderstelling genoemde invalshoeken: identiteitsvorming, binding en participatie, ontwikkeling en innovatie.

Daarbij zal worden ingegaan op (mogelijke) ontwikkelingen op deelterreinen van het cultuurbeleid, die kunnen bijdragen aan de realisatie van de in de kaderstelling genoemde beleidsuitgangspunten aansluitend bij de genoemde invalshoeken.

5.1 Cultuur werkt identiteitsvormend

5.1.1 Inleiding

Identiteit verwijst naar wat ons op een diep en essentieel niveau kenmerkt. "Wie ben ik" en "wie zijn wij"? Identiteit wordt in sociale omgang gevormd en beïnvloedt voortdurend het gevoel van wie we zijn, bij wie we wel en niet horen hoe we de dingen doen. Een beleving die mensen moeten hebben om te kunnen functioneren in de samenleving. Cultuur is daarin een belangrijke integrerende factor voor identiteitsvorming.

Ook een samenleving heeft een identiteit. Het eigene, of de identiteit van Helmond is wel te beschrijven maar niet vast te pinnen. Identiteit is altijd in beweging. Wat is het eigene aan Helmond. Welke beelden bestaan er, gezien vanuit het perspectief van burgers, professionals, bestuurders en bezoekers aan de stad. Kortom: wat is het DNA van Helmond.

Cultuur kan een bindmiddel zijn tussen inwoners van Helmond. Daartoe is het van belang te stimuleren dat mensen zichzelf kunnen blijven herkennen in de nieuwe vorm van samenleven, leidend tot meer begrip en tolerantie voor elkaar.

Om dit doel te bereiken kunnen meerdere instrumenten worden ingezet zoals:

- leeftijdgerelateerde culturele vorming, rekening houdend met de verschillende levensfasen (culturele loopbaan)
- intensieve communicatie tussen aanbieders van kunst en cultuur en het onderwijs
- ruimte scheppen en waarborgen voor ruimte en differentiatie, voor een breed spectrum aan cultuuruitingen. Ruimte bieden voor het beleven van de eigen culturele identiteit maar ook mogelijkheden scheppen om anderen hiervan kennis te laten nemen en er in te positioneren.

De pluriformiteit van de samenleving moet zich manifesteren:

- de culturele programmering door het aanbrengen van accenten die recht doen aan de multiculturele samenleving
- het scheppen van ruimte voor nieuwe stromingen, uitingsvormen en experimenten
- het in het kader van cultuureducatie aandacht besteden aan de diverse culturele identiteiten

Kunst en cultuur kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de identiteit van Helmond. Het eigene van de stad kan zichtbaarder worden gemaakt, het profiel aangescherpt en de waardering versterkt.

Helmond is een stad met een lange, wisselvallige geschiedenis; een eerste bescheiden bloeiperiode in de late middeleeuwen, een dynamische ontwikkeling tot belangrijke industriestad in de tweede helft van de 19^e eeuw en eerste helft van de 20^e eeuw en tenslotte een transformatie tot centrum voor hightech industrie.

Deze ontwikkeling heeft zijn weerslag gehad op de bevolkingsopbouw, wat weer heeft geleid tot een deel van de huidige identiteit. "Huidige", omdat identiteit een dynamisch verschijnsel is.

Het Helmond van 1925 kende een andere identiteit dan het Helmond van 2009. Maar sporen van het oude Helmond zijn nog steeds terug te vinden in het huidige belevingsbeeld.

Om de identiteit te versterken is het van belang dat de oude en nieuwe bewoners van Helmond een goed beeld hebben van de historische ontwikkeling van de stad. Het belang van het kanaal als én economische motor én sociale scheidslijn, de relatie met het aangrenzende Peelgebied én met de grote buurstad Eindhoven die Helmond in het begin van de 20e eeuw voorbij streefde, de verhoudingsgewijs grote groep migranten én het ontstaan van een automotieve sector; enkele facetten uit de stadshistorie die hun weerslag hebben gevonden in de identiteit.

5.1.2 Historisch profiel

De identiteit van een stad wordt mede bepaald door het **historisch** profiel.

Het industriële verleden én heden vormen een substantieel onderdeel van de Helmondse identiteit. Het bewust zijn hiervan is de laatste decennia toegenomen en dit heeft geleid tot een aantal maatregelen, dat bijdraagt aan het verankeren van het facet “industrie” in het Helmondse profiel.

Midden jaren tachtig van de vorige eeuw is begonnen met het ontwikkelen van een gemeentelijk monumentenbeleid. Industrieel historische relictten maken hierbij vanaf het begin deel uit. Inmiddels kent de gemeente Helmond naast 52 Rijksmonumenten 178 gemeentelijke objecten. Een belangrijk deel hiervan is industriegerelateerd.

Het industriële verleden is nog nadrukkelijker in beeld gekomen door een raadsbesluit uit 2003, waarbij besloten werd het resterende industriële erfgoed – gebouwen en collecties – toeristisch te gaan inzetten.

Door het zware accent dat is komen te liggen op de industriegeschiedenis, dreigt het historische profiel van de stad echter uit balans te raken.

Daarom zal de komende jaren ook meer aandacht geschonken moeten worden aan de periode die vooraf ging aan de industrialisatie. Daarmee kan worden voorkomen dat een prehistorische en historische ontwikkeling die meer dan 2000 jaar beslaat – zie o.a. recente archeologische vondsten – wordt verengd tot anderhalve eeuw industrie historie.

Om dit doel te bereiken worden de volgende actiepunten voorgesteld:

- het opstellen van een beknopt overzicht van de Helmondse historie, het “vertalen” hiervan in een toegankelijke expositie (panelen), die aan de basisscholen kan worden aangeboden, aangevuld met een lesbrief.
- het toegankelijk maken van het archeologische erfgoed door publicaties en presentaties.
- het initiëren van een stichting “Historisch Onderzoek Helmond”, die zorg draagt voor wetenschappelijk onderzoek en publicaties (al dan niet aan te vullen met een expositie).
- het profileren van enkele historische Helmondse personen (Maria van Brabant) om het historisch profiel aan te scherpen.
- het versterken van de samenwerking met het historisch veld.

5.1.3 Monumentenzorg en Archeologie

Niet weersproken kan worden dat 25jaar gemeentelijke monumentenzorg een bijdrage heeft geleverd aan de kwaliteit van de stad anno 2009. Door de bescherming van waardevol geacht historisch erfgoed en op instandhouding gerichte projecten is dit bereikt.

Maar monumentenzorg is niet klaar, maatschappelijke en economische ontwikkelingen zullen aanleiding blijven vormen voor gemeentelijke aandacht en interventie.

Vormde gisteren de leegloop van kerkgebouwen de aanleiding bijzondere inspanningen voor de categorie religieus erfgoed, morgen lijkt de herbestemming van het industriële erfgoed de grootste zorg.

De “Monumentennota Helmond 2003 – 2007” is nog actueel.

Op het gebied van archeologie zijn in 2009 beleid en uitvoering/organisatie tot stand gebracht die voldoen aan wettelijke regelgeving.

Onderkend is dat het wegwerken van een rapportageachterstand van voorheen verricht archeologisch onderzoek nodig is om een goed fundament te leggen om op verder te bouwen. Hier is een periode van drie jaar voor uitgetrokken.

Een populaire samenvatting in de vorm van een boek kan bijdragen aan een collectief bewustzijn van de bewoningsgeschiedenis van de stad en bijdragen aan te creëren draagvlak voor het beleidsterrein archeologie.

Actiepunten:

- Voorgesteld wordt de looptijd van de “Monumentennota Helmond 2003-2007 te verlengen tot en met 2012.
- Voorgesteld wordt de financiële haalbaarheid van een publicatie over het archeologisch onderzoek in de afgelopen decennia (subsidies / sponsoring) te onderzoeken.

5.1.4 Erfgoed leeft!

De belangstelling voor “Erfgoed” is in Helmond de laatste decennia toegenomen. Niet alleen de gemeente is op dit terrein actief – monumentenzorg en archeologie – maar ook een aantal verenigingen en stichtingen.

De Heemkundekring Helmond – Peelland bestaat in 2009 zestig jaar. Ze is sinds enkele jaren gehuisvest in het Jan Vissermuseum.

Momenteel wordt door de vereniging op verzoek van de gemeente een inventarisatie uitgevoerd van (historische) gevelstenen. De heemkundekring geeft het kwartaalblad “Helmonds Heem” uit.

De Stichting Industrieel Erfgoed Helmond beheert een documentatie- en informatiecentrum met betrekking tot de Helmondse industriegeschiedenis. In hun accommodatie – een deel van het monumentale Carpcomplex – worden thema-exposities georganiseerd. De stichting geeft een “nieuwsbrief “ uit.

De Stichting Monumentenwerkgroep Helmond is actief op het terrein van onderzoek, behoud, presentatie en documentatie met betrekking tot Helmondse monumenten. Ze draagt zorg voor de jaarlijkse Open Monumentendag. De stichting is gehuisvest in het voormalige Carpcomplex.

Reeds enkele decennia is de **Stichting Jan Visser Museum** actief. Ze beheert het gelijknamige museum met collecties gerelateerd aan landbouw, oude ambachten en brandweerhistorie.

Ze participeert in educatieve erfgoedprojecten en organiseert exposities en themadagen.

Op museaal gebied beweegt zich ook de **Stichting Jan Fentener van Vlissingen**. Deze stichting beheert het “Vlisco Museum” waarin een grote collectie Vlisco stoffen (dessins) en toebehoren is ondergebracht.

Het – momenteel niet voor publiek toegankelijk – museum is gehuisvest binnen het Vlisco complex.

Van recente datum is het **EDAH museum**, een initiatief van de Stichting **Behoud Erfgoed EDAH c.s.**

In het museum worden collecties getoond die gerelateerd zijn aan de voormalige retailers EDAH en verwante bedrijven. De stichting heeft recent een “Beleidsplan” uitgebracht. Het museum is gehuisvest in een voormalig bedrijfspand van EDAH.

Gaviolizaal

In de Gaviolizaal wordt een collectie historische (dans)orgels getoond. Deze verzameling is grotendeels afkomstig uit het bezit van de firma Bocken, die decennia lang een danszaal in Helmond exploiteerde.

De Stichting Het Helmonds Draaiorgel heeft zich in de jaren zestig na sluiting van zaal Bocken over dit erfgoed ontfermd om het voor de stad te behouden. Later heeft de gemeente de collectie overgenomen.

De Gaviolizaal is na enkele jaren gesloten te zijn geweest, eind 2008 weer (beperkt) voor het publiek opengesteld. Een groep enthousiaste vrijwilligers draagt, onder regie van 't Speelhuis, zorg voor het beheer. In het plan voor een Themapark rond industrie en nijverheid (pagina 13), is rekening gehouden met het integreren van de orgelcollectie.

De Heemkundekring Beisterveldse Broek richt zich op het verzamelen van archiefmateriaal uit nalatenschappen en levert een bijdrage aan het behoud van wat van culturele waarde is voor stad en streek. De kring is gehuisvest in de – monumentale – voormalige Uilenburchtschool.

Sinds een aantal jaren kent de gemeente een **stadshistoricus**. Tot het taakgebied van deze onafhankelijke functionaris behoort de gevraagde en ongevraagde advisering met betrekking tot alle aspecten van de lokale geschiedenis.

Tenslotte de grootste erfgoedinstelling, **het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven**, waarin het voormalige gemeentearchief Helmond is opgegaan. Het RHC beheert de Helmondse archiefbescheiden, ondersteunt historisch onderzoek, draagt zorg voor gespecialiseerde cursorische activiteiten en participeert in historische projecten zoals de productie van de TV serie “Spijkers van Katoen”, de foto-expositie “Kie(k) Naw” van het gemeentemuseum en de uitgaven van het in 2008 verschenen “Helmond boek” en het in begin 2009 verschenen “Helmond” katern van het tijdschrift Monumenten.

Het RHC zal met een op informatie gerichte dependance een plaats krijgen in de nieuwe bibliotheekcentrale. Vooruitlopende daarop is met deze activiteit reeds gestart in de huidige bibliotheek.

In dit kader mogen de representanten van het levend erfgoed – **de gilden** – niet ontbreken. Helmond kent vier gilden met een zeer lange historie: het Colveniersgilde, het St. Catharinagilde, het gilde St. Antonius Abt Mierlo Hout en het St. Antoniusgilde Stiphout. Samen dragen zij zorg voor de instandhouding van eeuwenoude tradities in rituelen. Hier ligt uiteraard ook een relatie met de volkscultuur.

Om informatie-uitwisseling samenwerking en mogelijk nieuwe initiatieven op erfgoedgebied te stimuleren is door de gemeente een **Platform Historisch Veld** in het leven geroepen. De intentie is dit Platform twee maal per jaar te laten plaatsvinden. De organisatie is in handen van de afdeling Kunst & Cultuur in samenwerking met de stadshistoricus.

Het Helmonds dialect heeft de laatste jaren meer aandacht gekregen. “Het Helmonds woordenboek” en het Helmonds Dictee zijn hiervan goede voorbeelden.

Themapark.

In opdracht van de gemeente is door Bureau Hollands Blauw een conceptplan in hoofdlijnen ontwikkeld voor een themapark rond industrie en nijverheid. Uitgangspunt voor het concept is geweest dat aandacht geschonken zal worden aan het industriële verleden, maar ook aan de actuele ontwikkelingen en er een doorkijk geboden zal worden naar de toekomst. Het conceptplan zal nu verder worden uitgewerkt.

Actiepunt:

- uitwerken conceptplan Themapark

5.1.5 Volkscultuur

Identiteit en volkscultuur kennen veel raakvlakken.

Tot nu heeft de gemeente Helmond geen gericht beleid ontwikkeld ten aanzien van volkscultuur. Met het aantreden van het kabinet Balkenende III werd het onderwerp nadrukkelijk op de landelijke agenda geplaatst.

Onder "Volkscultuur" wordt verstaan het geheel van cultuuruitingen die als wezenlijk worden ervaren voor specifieke groepen, steeds onder verwijzing naar traditie, verleden en nationale, regionale of lokale identiteiten. Daarmee wordt de definitie gevolgd van Stichting Fonds voor Cultuurparticipatie (Regeling cultuurparticipatie voor provincies en gemeenten 2009 – 2012).

Dat er geen gericht beleid was, wil overigens niet zeggen dat er in Helmond geen aandacht is voor het beleidsveld. Carnaval, Koninginnedag, St. Nicolaas, (de jaarlijkse intocht en het succesvolle project het Kasteel van Sinterklaas) en de kermissen vallen onder het begrip "volkscultuur". Initiatieven op dit gebied worden gestimuleerd, zoals het subsidiëren van het gildewezen of recente ondersteuning van het evenement WilHelmonds.

Volkscultuur is een dynamisch fenomeen, iedere generatie maakt immers haar eigen keuzes.

Volkscultuur gaat over de manier waarop mensen hun dagelijks leven vormgeven, de alledaagse dingen. Volkscultuur heeft dus veel te maken met roots en identiteit. Tradities spelen in volkscultuur een grote rol.

De belangstelling voor volkscultuur is de afgelopen jaren toegenomen. De oorzaken hiervoor kunnen gevonden worden in het feit dat Nederlandse samenleving in toenemende mate cultureel divers is geworden. Ook is de waardering voor het immateriële erfgoed toegenomen. Daarbij moet gedacht worden aan verhalen, rituelen, feesten en dergelijke.

Het ministerie van OCW heeft volkscultuur onderdeel gemaakt van het beleid ten aanzien van cultuurparticipatie. Hiertoe heeft zij het Programmafonds Cultuurparticipatie in het leven geroepen. Het fonds heeft drie programmalijnen: amateurkunst, cultuureducatie en volkscultuur. In paragraaf 5.2.2 (pagina 16) wordt hier nader op ingegaan. De regeling loopt van 2009 tot en met 2012. De gemeente Helmond valt, als convenantpartner, onder deze regeling. Voor de programmalijn volkscultuur wordt het jaar 2009 gebruikt als opstartjaar.

Actiepunt:

- Ontwikkelen van een aanbod op het gebied van volkscultuur, waarbij de inwoners van Helmond kennis maken met elkaars traditie, verleden en identiteit.

5.2. Cultuur bindt en participeert

5.2.1 Inleiding

Kunst en cultuur zijn in staat om afstanden tussen individuen en groepen te overbruggen. Zij bevorderen de deelname van burgers aan de Helmondse samenleving. Cultuur bindt en motiveert tot participeren aan de samenleving. Cultuur is meer dan alleen maar artistieke cultuur; het is het alles samenbindende element in en tussen mensen en organisaties.

Kunst en cultuur in Helmond moeten een afspiegeling zijn van de diversiteit van de Helmondse samenleving.

Om dit doel te bereiken is ruimte nodig voor nieuwe initiatieven; zowel kleinschalige als grootschalige projecten moeten een kans krijgen. Zij moeten ook mogen mislukken. Levensvatbare uitingen komen dan vanzelf bovendien en zijn daardoor van toegevoegde waarde voor de Helmondse samenleving. Kleinschalige projecten op wijkniveau passen hierbij. Ze kunnen bijdragen aan versterking van de sociale cohesie.

De mogelijkheden voor burgers om te participeren in culturele activiteiten kunnen beperkt worden door financiële en logistieke drempels.

Het voorgaande impliceert dat bijsturing in de gewenste richting financiële en organisatorische consequenties met zich mee kan brengen.

In het hoofdstuk over participatie wordt nader ingegaan op mogelijkheden om de actieve deelname van Helmondse burgers te stimuleren.

5.2.2 Participatie

Helmond kent een lange traditie van cultuurparticipatie in georganiseerd verband. Veertig verenigingen en stichtingen zijn actief op het terrein van de amateurkunst. Deze activiteiten worden door de gemeente financieel ondersteund. Ze dragen niet alleen bij aan de culturele vorming van de deelnemers, maar hebben ook een belangrijke sociale functie om de afstanden tussen individuen en groepen te overbruggen.

Naast deze georganiseerde amateurkunstartiviteiten met een doorgaans traditioneel karakter - muziekverenigingen, koren, toneelverenigingen - zijn talloze Helmonders individueel of in een niet geformaliseerd verband actief op het brede terrein van de amateurkunst. Dit reikt van schilderen en fotografie tot popmuziek. Voor veel van deze actieven geldt dat ze geen behoefte hebben aan een georganiseerd verband, maar wel graag anderen zouden willen laten kennismaken met hun vaardigheden. Dit vraagt om presentatieplekken op stedelijk- en wijkniveau.

Om de cultuurdeelname te bevorderen is van rijkswege het project "Cultuurparticipatie" opgezet. Voor de jaren 2009 tot en met 2012 zijn door het rijk en de gemeente (matchingsmodel) middelen beschikbaar gesteld om met name de actieve cultuurdeelname te bevorderen. Als algemene doelstelling is vastgesteld: meer mensen doen mee, georganiseerd en ongeorganiseerd. In Helmond is een deel van deze middelen ingezet om open podia te realiseren voor amateurkunstenaars. Gestart is met het Annatheater.

Inmiddels heeft een aantal open podia plaatsgevonden en is een overlegstructuur ontstaan van organisaties en podia. De open podia zijn feitelijk een soort culturele broedplaatsen. De open podia vormen een mogelijkheid om verschillende mensen bij elkaar te brengen en kennis te laten maken met elkaars cultuuruiting en -beleving. Mensen doen zo nieuwe ervaringen op, soms als actieve beoefenaar, soms als toehoorder. De open podia staan niet op zich. Er worden verbanden gelegd met verschillende kunstvormen, verschillende doelgroepen en organisaties. Ook is een begeleidingscomponent van belang. De open podia kunnen op allerlei vlak plaats vinden: zoals muziek, beeldende kunst, zang, maar ook literatuur en fotografie. In 2009 vonden onder andere plaats het AnnaPodium en de Werkwinkel van ArtEvent.

Deze formule leent zich voor verdere uitbouw op zowel stedelijk- en wijkniveau. Inkadering in stedelijke- en wijkevenementen behoort eveneens tot de mogelijkheden. Er is een eenvoudige overlegstructuur ontwikkeld, waarin de deelnemende podia participeren.

De podiiformule biedt in principe ook uitstekende mogelijkheden om de verschillende culturele gemeenschappen in Helmond met een niet Nederlandse achtergrond een forum te bieden.

Bij het opstellen van de subsidieprestatieovereenkomsten met de Stichting Kunstkwartier en de Stichting Openbare Bibliotheek Helmond-Peel zal aan deze doelgroepen aandacht geschonken worden.

Verder is de actieve participatie op wijkniveau een belangrijk aandachtspunt.

Vrijwilligers

Een zeer belangrijke vorm van participatie is het vrijwilligerswerk. In de cultuursector is een groot aantal vrijwilligers actief. Dit reikt van bestuurders bij stichtingen en verenigingen tot medewerkers bij instellingen als Filmhuis, Lakei, Gemeentemuseum en de Gaviolizaal. Ook de organisatie van evenementen is zonder vrijwilligers is ondenkbaar. Deze honderden Helmonders – en daarnaast ook vele regiobewoners! – geven het culturele leven vorm en kleur.

Door maatschappelijke veranderingen wordt het voor veel verenigingen en stichtingen moeilijker nieuwe vrijwilligers aan te trekken voor bestuur- en uitvoerende taken. Deze ontwikkeling zal kritisch worden gevolgd.

Actiepunten:

- handhaven van de subsidieregeling voor amateurkunst
- stimuleren van open podia op stedelijk- en wijkniveau gericht op het brede terrein van de amateurkunst
- stimuleren van de open podia als onderdeel van stedelijke evenementen

5.2.3 Cultuur in de wijken

Cultuur op wijkniveau krijgt in Nederland steeds meer aandacht. Culturele activiteiten worden dan meestal gezien als middel om niet specifiek culturele doelen te bereiken. Cultuur niet als doel op zich, maar als smeermiddel.

In 2007 is een rapport verschenen naar aanleiding van een onderzoek naar het belang van cultuur in de wijken.

Het onderzoek is uitgevoerd door ABF Research in opdracht van het ministerie van OCW. Het is met name gericht op het zogenaamde “harde” deel van het beleidsterrein. Het rapport toont aan dat cultuur probleemwijken “gewilder” kan maken. In de zogenoemde aandachtswijken is er niet alleen sprake van sociale en fysieke, maar ook van culturele achterstand, terwijl kunst en cultuur “waardemakers” zijn. De onderzoeken adviseren daarom een versterkte inhoudelijke en financiële inzet in het kader van de Cultuurimpuls Stedelijke Vernieuwing. Geadviseerd wordt om met name in te zetten op volgende soorten impulsen:

- iconen in de wijk, zoals monumenten, pleinen, parken en kunst in de openbare ruimte
- cultuurhuizen
- creatieve economie

Het rapport is primair gericht op de zgn. Vogelaarwijken. Maar ook steden zonder geormerkte probleemwijken kunnen er hun voordeel mee doen.

In Helmond zijn de afgelopen jaren maatregelen genomen die aansluiten bij het advies van het onderzoeksbureau.

De bescherming en herbestemming van kerkgebouwen (iconen van de wijk), de plaatsing op de monumentenlijst van o.a. een deel van het Klaverhofproject, het inventariseren van de wederopbouwarchitectuur als voorbereiding van mogelijke bescherming van relevante panden, het realiseren van een starterscentrum voor de creatieve sector in de Binnenstad Oost en de (bescheiden) subsidieregeling voor wijkevenementen kunnen hier als voorbeelden genoemd worden. Ook in de toekomst zullen de wijken veel aandacht blijven vragen.

Om gericht beleid te kunnen ontwikkelen is interdisciplinair overleg een voorwaarde.

In de praktijk vindt er reeds regelmatig overleg plaats over deelprojecten – herbestemming monumentale panden, beeldende kunst in de openbare ruimte etc. – maar dit is doorgaans projectgericht.

De inbreng van de cultuursector bij het ontwikkelen van een totaalvisie op wijken staat nog in de kinderschoenen.

Het rapport laat zien dat dit relevant is.

Actiepunt:

- kaders ontwikkelen voor een structurele inbreng vanuit de cultuursector bij wijkplannen.

5.2.4 Evenementenbeleid

Evenementen lenen zich bij uitstek voor actieve en receptieve participatie. Veel evenementen in Helmond kennen een groot publieksbereik, maar de actieve deelname van Helmonders is – enkele uitzonderingen zoals carnaval en het Kasteel van Sinterklaasproject daargelaten – beperkt. Hier ligt nog een terrein braak. Mede gezien de deelname van Helmond aan het project Brabant Culturele Hoofdstad 2018 vraagt de actieve participatie van Helmondse deelnemers aandacht.

De eerste evenementennota is recent geëvalueerd. Het accent hierbij lag met name op (vergunning-) technische en procedurele beleidsaspecten. Er is inmiddels een nieuwe evenementennota in voorbereiding.

Duidelijk is dat, uitgaande van het huidig volume aan financiële middelen, de in de afgelopen periode opgedane ervaringen en de taakstelling in het kader van het project BCH 2018, een kritische analyse van het evenementenaanbod wenselijk en noodzakelijk is.

In de nieuwe evenementennota zal hierop uiteraard nader worden ingegaan.

Daarom beperken wij ons hier tot enkele actuele zaken, die op korte(re) termijn om besluitvorming vragen.

Het betreft:

- a) de wijkevenementen
- b) project BCH 2018

ad a:

Binnen de aan deze nota ten grondslag liggende kaders, wordt groot belang gehecht aan culturele impulsen voor de wijken.

Evenementen kunnen hierbij een belangrijke rol spelen.

Het huidige beleid voorziet in een gemeentelijk subsidie van € 1.250,00 voor één evenement op jaarbasis per wijk.

Als bouwsteen voor activering van (nieuwe) initiatieven op wijkniveau is dit onvoldoende.

Dit impliceert dat het budget voor wijkevenementen opgehoogd zou moeten worden. Binnen de vigerende financiële kaders ontbreekt hiervoor de ruimte.

ad b:

Het project Brabant Culturele Hoofdstad 2018 zal de komende jaren de nodige inspanningen vergen. Binnen de door de Provincie en de B5 Steden vastgestelde organisatiestructuur, is voorzien in een “kwartiermaker” per partner.

Deze “cultuurmakelaar”, met name belast met het in kaart brengen van de lokale, culturele potenties en het enthousiasmeren van het culturele veld, is inmiddels met zijn taak begonnen.

Actiepunt:

- instrumenten ontwikkelen om de actieve deelname van helmonders aan evenementen te stimuleren.

5.2.5 Traditionele cultuurvormen

Traditionele cultuurvormen kunnen bijdragen aan de binding aan stad en wijk. Zo zijn amateurkunstactiviteiten in verenigingsverband zoals muziekkorpsen en koren vaak wijkgebonden. Zij dragen bij aan de wijkbinding en via hun activiteiten (en opleidingen) aan de participatie van de wijkbewoners.

De belangstelling voor traditionele cultuurvormen in Nederland neemt af. Dit is een constatering die gevoed wordt door onderzoeken in de sectoren theater, musea en amateurkunst.

Zo is de doorstroom van mensen die opgegroeid zijn met popmuziek naar de zalen voor klassieke muziek gering, neemt de belangstelling van lijsttoneel af, is het operapubliek vergrijsd en is de instroom van jonge mensen in de traditionele korensector zeer gering.

Daarentegen heeft cabaret een grote vlucht genomen, spreken musicals de massa aan en trekken vocale formaties met een eigentijdse programmering – vaak gekoppeld aan instrumentale en dansante vormen – wél jongeren aan.

Het geschetste beeld is globaal en kan genuanceerd worden; de trend is echter duidelijk.

Wat betekent dit voor het gemeentelijk beleid?

Enerzijds vraagt deze ontwikkeling om bijstelling – programmeren voor lege zalen is zinloos – en innovatie, anderzijds om nieuwe marketing methoden.

Het cultuuraanbod in Helmond dient breed en gevarieerd te zijn en in potentie alle doelgroepen te bereiken. Daar past popcultuur in, maar ook concerten op het Robustelly orgel.

Bij popmuziek worden allang niet meer alleen jonge mensen bereikt, maar ook de zogenaamde “oudere jongere” en die kan de 60 reeds gepasseerd zijn.

Het aanbod binnen de traditionele kunstvormen bereikt overwegend een ouder publiek. Daar is niets mis mee want ook deze grote – en groter wordende doelgroep – heeft behoefte aan een kwalitatief goed cultuuraanbod.

De voor de programmering verantwoordelijken dienen zich echter terdege te realiseren, dat het niet bereiken van een jonger – of tot nu toe niet bereikt ouder publiek – uiteindelijk zal leiden tot het wegvallen van een “markt” voor hun aanbod.

Gezien het grote culturele belang van de traditionele kunstvorm – in feite hebben we het over het “mondiale kunsterfgoed” van vele generaties – is kunsteducatie een belangrijk instrument om het publieksbereik te vergroten.

Onbekend maakt onbemind is een harde realiteit.

Kinderen die op jonge leeftijd van huis uit niet worden geconfronteerd met hoogwaardige muziek, theater en beeldende kunstuitingen en ook via het onderwijs hier geen kennis mee kunnen maken, zullen (grotendeels) de drempels van een theater, concertzaal of museum nooit overschrijden.

Dit is meer dan jammer omdat hen een schat aan het mooiste wat de mensheid heeft voortgebracht wordt onthouden.

En dan hebben we het nog niet over de creativiteit en emotionele ontwikkeling stimulerende effecten.

Tot de traditionele cultuurvormen behoort de klassieke muziek. Helmond kent op dit terrein een lange traditie van hoogwaardige amateurkunst. Daarnaast is **de Stg. Kamermuziekcyclus Theo Driesen Instituut** al decennia actief. Zij draagt zorg voor een serie kamermuziekconcerten in de gelijknamige accommodatie.

Verder is ook al lange tijd **de Stichting Orgelkring Robustelly** actief met concerten op het gelijknamige monumentale orgel in de St. Lambertuskerk.

Recent is er sprake van een nieuwe ontwikkeling op het gebied van de klassieke muziek.

Eind 2008 startte een nieuwe stichting – **St. Lambertus kerkconcerten** – een over het jaar gespreide cyclus van concerten in de Lambertuskerk. De hiervoor genoemde orgelconcerten zijn hierin opgenomen. Ook de **beiaard** in de toren van de kerk maakt met concerten deel uit van de cyclus. (2009: 40 concerten).

Het omvangrijke programma omvat instrumentale en vocale concerten door professionele en hoogwaardige AK ensembles en koren. Cross-over activiteiten met orgel en beiaard maken deel uit van het programma.

Dit nieuwe initiatief is een belangrijke aanvulling op het bestaande cultuuraanbod en kan – door de substantiële inbreng van amateurkunstactiviteiten – tevens een grote stimulans zijn voor deze sector. Gezien deze ontwikkeling heeft 't Speelhuis besloten de programmering van klassieke muziek (in met name de Scala zaal) te beperken tot een drietal concerten op jaarbasis.

Actiepunt:

- met het culturele veld de discussie aangaan hoe een jong(er) publiek bereikt kan worden voor culturele activiteiten met een traditioneel karakter.

5.2.6. Podia / Presentatieplekken

Om traditionele en nieuwe cultuurvormen te tonen zijn presentatieplekken nodig variërend van podia en expositieruimten tot evenemententerreinen.

Helmond beschikt over een aantal binnen- en buitenpodia.

Theater 't Speelhuis (1978) is de stadsschouwburg. Deze voorziening voldoet in feite niet meer aan de eisen die aan een theater in een stad met bijna 90.000 inwoners moeten worden gesteld. Een aantal jaren geleden heeft deze constatering tot een discussie geleid over wenselijkheid en haalbaarheid van een nieuwe theatervoorziening.

De discussie heeft geresulteerd in het besluit, voorshands af te zien van nieuwbouw, maar 't Speelhuis te renoveren.

Recent is het functioneren van de theateraccommodatie opnieuw aan de orde gesteld. Dit heeft geleid tot het besluit de status-quo te handhaven en in 2014 de discussie te heropenen.

De omvang van de zaal en podium hebben steeds hun weerslag gehad op de programmering.

Mede gezien het toenemende regionale aanbod, staat deze steeds meer onder druk.

In feite is er in Helmond sprake van een B-programmering, niet passend bij een stad met bijna 90.000 inwoners en een centrumfunctie voor de regio.

Het recente besluit de discussie over een mogelijk nieuw theater op te schorten tot 2014 is, mede gezien de financiële situatie, realistisch.

Wil Helmond ook op midden lange termijn een serieus te nemen theateraanbod aan zijn inwoners kunnen bieden, dan zal de over enkele jaren te voeren discussie tot een duidelijke koerskeuze moeten leiden.

Theaterprogramma

Op grond van een eerdere besluitvorming kent theater 't Speelhuis een zgn. brede programmering. Het theater brengt producties uit alle podiumdisciplines.

Het aanbod reikt van populaire voorstellingen tot producties voor een klein publiek van liefhebbers. Dit programmaprofiel past bij een stad in de grote orde van Helmond. Niettemin moet worden geconstateerd dat vraag en aanbod (deels ver) uiteen liggen. Met name in de laatste categorie gaat het steeds vaker mis. Van minimale zaalbezetting tot gecancelde voorstelling; de doelgroep is kennelijk erg klein.

Hoewel de uitgangspunten "onbekend maakt onbemind" en ook de kenners en fijnproevers hebben recht op een adequaat aanbod valide zijn, moet toch worden geconstateerd dat de financiële consequenties van deze beleidslijn inmiddels zo substantieel zijn, dat bijsturing noodzakelijk is.

Naast 't Speelhuis kent Helmond nog twee theatervoorzieningen, n.l. de **Scalazaal** (2006), een kleine vlakke vloervoorziening in het complex van de Stg. Kunstkwartier en het **Annatheater**, geëxploiteerd door de gelijknamige stichting.

De **Scalazaal** is primair gericht op presentaties en lessen van de Stg. Kunstkwartier. Daarnaast functioneert zij als kleine zaal van 't Speelhuis.

't Speelhuis brengt in het seizoen 2009/2010 ca. 170 professionele voorstellingen. Verder kan de zaal gehoord worden, met name ten behoeve van amateurkunstvoorstellingen.

De Scalazaal functioneert niet optimaal voor het gebruik als theater. Daarbij dient echter te worden opgemerkt dat de zaal daar ook niet voor gebouwd is. Logistieke en facilitaire problemen zijn hier debet aan.

Mede om budgettaire redenen heeft 't Speelhuis gekozen voor beperking van de programmering. Momenteel wordt onderzocht of de bestaande knelpunten kunnen worden opgelost.

Indien dit niet het geval blijkt te zijn, wordt overwogen de professionele programmering vanuit 't Speelhuis te beëindigen.

De bespeling van het **Annatheater** staat permanent onder grote druk. Deze niet gesubsidieerde instelling heeft grote moeite het hoofd boven water te houden. Het lovenswaardige particuliere initiatief dat er aan ten grondslag ligt, heeft zijn belang voor de stad bewezen. Het Annatheater, thuisbasis van de Theaterproductiekern "Vreemd Beest" (met name actief met interculturele projecten) organiseert in hoog tempo activiteiten die voor de stad meerwaarde hebben.

Het mogelijk verdwijnen van deze voorziening zou een verlies voor Helmond betekenen.

Dit roept de vraag op naar mogelijke gemeentelijke ondersteuning.

De vigerende beleidslijn is dat de gemeente slechts één theater financiert.

Een mogelijke ondersteuning voor het Annatheater zou alleen een optie kunnen zijn, als het een eigen signatuur zou krijgen, leidend tot een substantiële toevoeging aan de culturele infrastructuur.

Ook in dat geval zou de gemeentelijke bijdrage primair gericht dienen te zijn op de instandhouding van de voorziening, wat betekent dat een zakelijk commerciële exploitatie noodzakelijk blijft.

Het stichtingsbestuur heeft te kennen gegeven het Annatheater te willen doorontwikkelen tot een "cultuurhuis voor de jeugd". Deze optie is een nader onderzoek waard. Ook een specifiek op de amateurkunstsector gerichte voorziening zou nader onderzocht kunnen worden.

Brabant House beschikt over twee zalen die commercieel worden geprogrammeerd. Hier vinden ook de activiteiten plaats van de zeer succesvolle Stg. Literair Café.

De accommodatie van **Poppodium Lakei** voldoet niet. De toekomstige positie van Plato vormt op dit moment onderwerp van discussie. Uitgangspunt is dat de exploitatie en programmering in handen van een stichting komen te liggen. Daarnaast loopt een locatieonderzoek.

Door de recente verwerving van de voormalige **Cacaofabriek** op Suytkade, is de mogelijkheid geschapen een aantal culturele voorzieningen onder één dak samen te brengen.

De verwachting is dat er door de wisselwerking tussen verschillende culturele disciplines een dynamische "hot-spot" kan ontstaan, die een belangrijke bijdrage kan leveren aan het culturele klimaat in de stad.

Het project is in voorbereiding.

De stichting **Theo Driessen Instituut** exploiteert de gelijknamige accommodatie.

Twee buitenpodia – de **Kiosk in de Warande** en het **0492 Podium op de Markt** – voorzien in een behoefte. De kiosk is het buitenpodium voor de traditionele AK Sector, het 0492 podium wil zich met name richten op programmering voor jongeren.

De vraag is of Helmond hiermee voor de komende jaren over voldoende en afdoende voorzieningen beschikt.

Voor presentatieplekken voor kunst en cultuurhistorie wordt naar het volgende hoofdstuk verwezen.

Actiepunten:

- Onderzoek naar een mogelijke herpositionering van het Annatheater met een profiel, dat beperkte gemeentelijke ondersteuning verantwoord maakt.
- Onderzoek naar logistieke en facilitaire verbeteringen van de Scalazaal

5.3 Cultuur ontwikkelt en innoveert

5.3.1 Inleiding

Kunst en cultuur zijn niet alleen vormen die thuis horen in een museum of theater. Zij kunnen ook een wezenlijk economische bijdrage leveren aan de stad Helmond. Niet alleen toeristisch maar ook in het aantrekken van bedrijfspvormen zoals design en innovatie.

Om de creatieve industrie en het ondernemerschap binnen het domein cultuur te stimuleren is passie, creativiteit en lef nodig van alle betrokken partijen met een voortrekkersrol van het gemeentebestuur. Een goed kunst- en cultuurklimaat, gestimuleerd en geprofileerd door de gemeente, trekt ook het bedrijfsleven aan. Zonder het specifiek te weten zijn er allerlei creatieve uitingen die producten tot iets unieks maken en daardoor de verkoopkansen van die producten verhogen. Door in te zetten op het aantrekken van bedrijven op gebied van hoogwaardige kennistechnologie is er een kans dat te eenzijdig gekozen wordt voor een bepaalde vorm van industrie. Weliswaar is de vorm anders, echter het gevaar bestaat in dezelfde situatie terecht te komen als toen Helmond industriestad was. Het inzetten op deze Bèta-industrie zou een tegenhanger moeten hebben met als fundament Alfa-denken. Kunst is per definitie een alfa-uiting. Daarom kan geconcludeerd worden dat design ook een alfa-uiting is. De nabijheid van de Design Academy in Eindhoven biedt kansen op dit vlak. Wereldwijd heeft de Design Academy een uitstekende naam. Industrietakken als automotive en food, waarop Helmond haar zinnen heeft gezet, kunnen hiervan profiteren. Samenwerking zou dus gestimuleerd moeten worden.

In dit kader zou, net als in de sport, al in een vroeg stadium gescout kunnen worden naar talenten. Daarbij kan een rol weggelegd zijn voor het bedrijfsleven. Het bedrijfsleven zou bijvoorbeeld talenten op dit vlak kunnen adopteren.

Ook kan men op basisscholen en op het voortgezet onderwijs kennismaken met deze vorm van kunstuiting. Daarbij kan met dan laten zien dat kunst ook doelmatig kan zijn en een economische bijdrage kan leveren.

De ligging in de nabijheid van Eindhoven, de participatie in Brainport en in Design connexion en last but not least de ambities op het terrein van design en AV op provinciaal niveau (Brabant Stad) bieden kansen.

Gericht beleid op dit terrein kan bovendien belangrijke impulsen geven aan het culturele klimaat van de stad.

Dit vraagt om een actieve houding van de gemeente en om nieuwe initiatieven die een (substantiële) bijdrage kunnen leveren aan een stimulerend werk- en verblijfsklimaat voor creatieve mensen.

Een aantal culturele instellingen in Helmond beweegt zich mede op het terrein van vernieuwing en innovatie en/of presenteert nieuwe ontwikkelingen op het terrein van de kunsten.

De Stg. Basisbibliotheek Helmond-Peel, Stg. Kunstkwartier, Gemeentemuseum, Stg. De Nederlandsche Cacaofabriek, Lakei en Stg. Filmhuis kunnen hier genoemd worden, maar ook de Stichtingen Art-Event, Impact en SEM horen in dit rijtje thuis.

5.3.2 Openbare Bibliotheek

Een Openbare Bibliotheekvoorziening behoort traditioneel tot de grote(re) culturele instellingen in een stad.

In de tweede helft van de 20^e eeuw heeft de Openbare Bibliotheek zich geleidelijk ontwikkeld van een uitleenorganisatie van boeken tot een instelling met een bredere culturele taakstelling en sterk geprofileerde educatieve- en informatieve taken.

De opkomst van digitalisering en internet hebben geleid tot een landelijke discussie over de toekomst van het bibliotheekwezen.

Dit liep parallel met professionaliseringslagen en schaalvergroting. Basisbibliotheken – waaronder de Openbare Bibliotheek Helmond-Peel – ontstonden en het rijk zette samen met de provincies in op vernieuwing middels een “vernieuwingsagenda”. Deze is gericht op de bibliotheek als een belangrijke, zo niet dé informatievoorziening voor een gemeente.

In een recent advies met betrekking tot de bibliotheekvernieuwing door een daartoe door OCW, IPO en VNG in het leven geroepen adviescommissie, zijn de volgende uitgangspunten voor de periode 2009-2012 geformuleerd.

1. De digitale en fysieke bibliotheek versterken elkaar en moeten op elkaar worden afgestemd.
2. De digitale infrastructuur en het collectiebeleid worden centraal aangestuurd.
3. Basisbibliotheken die niet meewerken aan implementatie van bestuurlijke afspraken over de landelijke openbare digitale bibliotheek maken geen deel meer uit van het stelsel van openbare bibliotheek.

De digitale infrastructuur, digitale diensten en producten en innovatie voor het collectiebeleid krijgen de hoogste prioriteit, omdat zij van cruciaal belang zijn voor de noodzakelijke herpositionering van de bibliotheeksector.

De hiervoor beschreven lijn zal ook leidend zijn voor de Basisbibliotheek Helmond-Peel.

De in aanbouw zijnde nieuwe bibliotheekcentrale biedt ruimte om het instituut te positioneren conform de eisen van de tijd.

De structurele samenwerking met het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven en de positie van deze instelling binnen de bibliotheek biedt unieke mogelijkheden voor laagdrempelige publieksactiviteiten, erfgoededucatie en cross-over projecten.

Een reeds langer lopende discussie over het filialenbeleid is in het aanlooptraject naar de nieuwe accommodatie opgeschort. Besloten is destijds eerst de effecten van de nieuwbouw op de publiekstroom af te wachten, alvorens de discussie voort te zetten.

Beleidsdoelstellingen:

- realisatie van de vernieuwingsagenda van de Basisbibliotheek Helmond-Peel wordt onderschreven
- aan een goede samenwerking tussen de Basisbibliotheek Helmond-Peel en het Regionaal Historisch Centrum wordt veel belang gehecht.
- er wordt een subsidie -prestatieovereenkomst opgesteld met de stichting Basisbibliotheek Helmond-Peel voor de jaren 2010-2012
Deze overeenkomst zal worden geactualiseerd na ontvangst van de jaarrekening 2012.

5.3.3 Kunst en cultuureducatie

Helmond kent een lange traditie op het terrein van kunst- en cultuureducatie, waaronder hier ook kunstzinnige vorming wordt verstaan. Beginnend met het pionierswerk van Theo Driessen, tijdens het interbellum en na de tweede wereldoorlog, leidend tot de oprichting van het Giko – Gemeentelijk Instituut voor Kreativiteitsontwikkeling – in de zeventiger jaren, later geprivatiseerd – Stg. Kunstencentrum Helmond – en inmiddels uitgegroeid tot de regionaal opererende **Stg. Kunstkwartier** zijn vele generaties kinderen en volwassenen tot het actief beoefenen van een of meerdere kunstdisciplines gebracht.

De stichting Kunstkwartier biedt een cursorisch en projectmatig programma aan op het gebied van muziek, dans, theater, beeldende kunst en letteren.

Sinds de verhuizing in 2006 naar de nieuwe accommodatie aan de Kromme Steenweg is de belangstelling voor het aanbod toegenomen. Dit leidt tot een verhoogde druk op de begroting.

Sinds 2006 is de stichting regionaal actief (Geldrop – Mierlo en Nuenen). De meeste activiteiten voor Helmondse deelnemers vinden plaats in de hoofdaccommodatie. Daarnaast worden activiteiten aangeboden op wijkniveau (o.a. als buitenschoolse activiteiten BSO).

Naast de stichting Kunstkwartier zijn er vele – overwegend particuliere – aanbieders voor individuele of cursorische activiteiten op het gebied van amateurkunst in Helmond actief. Dansscholen, schilder- en tekencursussen en muzieklessen maken hiervan de hoofdmoot uit.

Naast commerciële activiteiten is er ook aanbod van non-profit organisaties als **de stichting Annatheater** (theater) en **de stichting SEM** (Beeldende kunst etc.)

In het begin van de jaren tachtig is als gemeentelijk beleidsuitgangspunt vastgesteld dat alleen het toenmalige Giko (rechtsvoorganger van de stg. Kunstkwartier) door de gemeente als instelling voor kunstzinnige vorming gesubsidieerd zou worden.

Een belangrijk argument hiervoor was de kwaliteitsbewaking van rijkswege.

Inmiddels zijn er enkele decennia verstreken. Het begrip marktwerking heeft zijn intree gedaan, de burger is mondiger geworden en het lokale aanbod op het terrein van kunstzinnige vorming is substantieel toegenomen.

De stichting Kunstkwartier heeft ambities kenbaar gemaakt die enerzijds naar verwachting zullen leiden tot een (substantiële) toename van het aantal deelnemers aan cursussen en projecten, anderzijds ook hogere subsidieclaims tot gevolg zullen hebben.

De middelen om gericht een aanbod van enige omvang te verzorgen op wijkniveau ontbreken. De spreiding van cursussen over de stad is onevenwichtig.

Dit roept de vraag op of suppletie van middelen binnen het vigerende beleid van de stichting de juiste weg is.

Een herijking van het lokale beleid op het gebied van de kunstzinnige vorming wordt aanbevolen. Daarbij zouden de volgende vragen mede ter discussie gesteld kunnen worden:

- wordt het gemeentelijk subsidie optimaal ingezet gelet op de potentiële doelgroep (alle bewoners in Helmond)?
- kunnen taken worden afgestoten naar de marktsector, zonder dat dit tot een aantoonbaar substantieel kwaliteitsverlies leidt?
- kunnen cursussen voor volwassenen (18+) volledig kostendekkend worden gemaakt?

De vraag is dus of een zakelijke en efficiënte benadering van het takenpakket van de stichting Kunstkwartier zou kunnen leiden tot het vrijvallen van middelen die ingezet kunnen worden voor de primaire taak van het instituut: het bereiken van zoveel mogelijk kinderen en jongeren in heel Helmond met een op de doelgroep afgestemd aanbod op het terrein van de kunstzinnige vorming, voor zover dat niet op een acceptabel niveau door de markt wordt aangeboden.

Ook kunsteducatie op school kreeg al vroeg aandacht. Ook hier was Theo Driessen de initiator. Vanaf 1985 wordt er een kwalitatief goed en gevarieerd kunstprogramma aangeboden aan het onderwijsveld, aanvankelijk aan het BO, later ook aan de onderbouw van het VO. Sinds 2005, is de organisatie en bemiddeling voor het programma inmiddels ook uitgebreid met erfoededucatie; ondergebracht bij de marktplaats **Cultuurkontakt**. Het betreft hier een door de provincie Noord-Brabant geïnitieerde organisatiestructuur. Door het wegvallen van provinciale middelen per 1-9-2009 staat deze instelling onder druk.

Het project "Marktplaatsen" is door de provincie voor een periode van 4 jaar gesubsidieerd (2005 t/m 2008) aangevuld met gemeentelijke middelen. In de Helmondse situatie met de reeds voor kunsteducatie beschikbare subsidie.

De marktplaats is, gezien de reeds bestaande structuur gekoppeld aan de stichting Kunstkwartier, echter met een zelfstandige en in principe van de stichting Kunstkwartier onafhankelijke positie. De provinciale middelen zijn volledig ingezet voor personele upgrading. Dit heeft ertoe geleid, dat er substantieel capaciteit kon worden ingezet voor de discipline erfoededucatie (voorheen geen deel uitmakend van het aanbod voor het onderwijs).

Bij het wegvallen van de provinciale middelen – de tijdelijkheid hiervan was bekend! – ontstond er een financieel en organisatorisch knelpunt. De Helmondse marktplaats bleek de grootste in personeel in Brabant te zijn, reden voor het college van B&W aan te dringen op bijstelling van de formatie.

Een analyse heeft verder uitgewezen dat het gemeentelijk subsidie voor de marktplaats – in tegenstelling tot de situatie in het verleden – volledig opgaat aan overheadkosten (incl. personeel).

Het voorgaande impliceert dat de marktplaats uitsluitend een bemiddelende rol vervult tussen onderwijs en culturele instellingen, maar geen middelen meer beschikbaar kan stellen om producten in te kopen (theater, muziek en dansvoorstellingen) of producten te laten ontwikkelen (bijvoorbeeld exposities of erfoedprojecten).

Het impliceert ook dat de productkosten volledig voor rekening van het onderwijs komen.

De consequentie is een verschaald aanbod voor het onderwijs, het ontbreken van middelen voor nieuwe initiatieven – bijv. een cultuurweek voor het onderwijs – en het ontbreken van een goede balans tussen overhead en activiteitenkosten.

Recente ontwikkelingen roepen niettemin de vraag op of vraag en aanbod nog voldoende matchen.

Een (deel van) het VO heeft aangegeven niet meer te willen participeren in het kunstmenu (gestructureerd aanbod) en de samenwerking met het BISK (de provinciale steuninstelling voor school en kunst) is opgezegd.

Als argument wordt ingebracht dat een theater- of museumbezoek niet meer inpasbaar is in het lesprogramma.

Waarom dat in het verleden geen onoverkomelijk probleem opleverde en nu wel, is niet duidelijk.

Consequentie is wel dat de leerlingen van de onderbouw in klassikaal verband geen theater, filmhuis of museum meer bezoeken.

Naast de Stg. Kunstkwartier – waarbij de marktplaats Cultuurcontact met een zelfstandige positie is ondergebracht – zijn ook andere culturele instellingen actief op het gebied van kunst- en cultuureducatie. De Stg. Basisbibliotheek Helmond-Peel, het Gemeentemuseum, de Stg. Annatheater, de Stg. Filmhuis en de Stg. SEM tekenen allen voor activiteiten op genoemd gebied. De meeste van deze instellingen participeren met een specifiek aanbod in het kunstmenu voor het onderwijs.

Het belang van cultuureducatie wordt ook door het rijk erkend.

In het nieuwe Programma Cultuurparticipatie (zie pag. 16) neemt cultuureducatie een permanente plaats in. Het voor het programma verantwoordelijke fonds streeft naar een verdiepingsslag, de verbinding tussen cultuureducatie en amateurkunst en het entameren van cross-over activiteiten o.a. in buitenschools verband!

Actiepunt:

- Hiervoor werd reeds gesignaleerd dat de marktplaats onder druk staat. Gezien het grote belang van kunst- en cultuureducatie, wordt voorgesteld een onderzoek te laten uitvoeren naar het functioneren van de marktplaats in relatie tot vraag en aanbodzijde.

5.3.4 Jeugd en Cultuur

Jongerenbeleid is een belangrijk onderwerp op de Helmondse bestuurlijke agenda. Binding van jongeren aan de stad en actieve participatie van kinderen en jongeren staan daarbij centraal.

Begin 2008 stelde de gemeenteraad de notitie "Jongeren en cultuur in Helmond" vast. In deze notitie werd geconcludeerd dat cultuur onder jongeren in Helmond leeft, thuis, op school, op straat en in het uitgaansleven. Jongerencultuur is niet te vangen in een definitie of een exacte omschrijving. Er is een enorme diversiteit in culturen en stijlen. De trends volgen elkaar snel op en er lopen meerdere trends naast en door elkaar.

Jongeren zijn veelal volop met cultuur bezig. Desondanks zien jongeren zichzelf niet als cultureel actief of zelf maar cultureel geïnteresseerd. Het begrip "cultuur" wordt smal opgevat en gedacht wordt aan schilderijen, klassieke muziek, ballet en dergelijke. Maar cultuur is veel breder. Veel jongeren bezoeken festivals, gaan naar de bioscoop, muziek- en dansfeesten, popconcerten, cabaret, musicals enz. Ook houden ze zich bezig met mode, fotograferen, schrijven, tekenen, zingen, muziek evenementen, jumpstyle, graffiti, dansen, etc.

Met het vaststellen van de notitie werden de volgende doelen bepaald.

Het positief beïnvloeden van de receptieve en actieve cultuurdeelname van jongeren in de leeftijd van 13 tot 24 jaar.

Subdoelen:

- het realiseren van imagoverbetering van "cultuur", zowel bij jongeren als hun ouders;
- de bestaande deelname van jongeren aan cultuur uitbouwen;
- koppelingen leggen tussen de nieuwere cultuurvormen met de meer traditionele cultuurvormen.

Sinds de vaststelling van de notitie is er het een en ander gebeurd. Middels een overlegstructuur wordt afstemming gezocht tussen de verschillende podia in Helmond, in 2009 wordt in het Gemeentemuseum een tentoonstelling georganiseerd die met name de doelgroep jongeren zal aanspreken en er is inmiddels aangesloten bij de subsidieregeling voor jongeren vanuit MOeD, waarbij voor culturele jongerenactiviteiten een stimuleringsbijdrage beschikbaar is.

Jongeren vormen niet de makkelijkste doelgroep. Ze zoeken graag hun eigen weg en dat is uiteraard ook van groot belang voor hun ontwikkeling. Aan de andere kant is het doel de cultuurdeelname onder jongeren te bevorderen.

Jongeren dichten in hun oordeel over het culturele aanbod meer waarde toe aan aanbevelingen van anderen dan aan bijvoorbeeld advertenties. Overigens geldt dit ook voor volwassenen, zij het in (iets) mindere mate.

Feit is dat jongeren zich massaal op internet begeven en sociale netwerken als Hyves zijn enorm populair. Om geen onneembare kloof te laten ontstaan tussen gemeente en culturele instellingen enerzijds en jongeren anderzijds verdient het de aanbeveling de mogelijkheden te onderzoeken om nieuwe mediatechnieken in te zetten als instrument voor het bereiken van jongeren. Voorgesteld wordt om in 2010 en 2011 een jaarlijks budget van € 10.000,- beschikbaar te stellen voor het experimenteren met nieuwe media, gericht op het bereiken van jongeren. Helmondse culturele stichtingen en verenigingen kunnen een aanvraag indienen voor een bijdrage van maximaal € 2.500,- waarbij een eigen bijdrage geldt van 25% van de totale begroting. Jaarlijks kunnen dus minimaal vier experimenten plaatsvinden. Gedacht kan worden aan het realiseren van een widget, het realiseren van aansprekende profielen / pagina's bij online communicaties, experimenten met viral marketing, etc. Na afloop van de periode wordt aan de hand van evaluaties bepaald of, en zo ja, op welke wijze het experiment een vervolg kan krijgen.

De stichtingen Art Event, Impact en SEM zijn vanuit verschillende invalshoeken actief op het terrein van jongerencultuur.

De Stg. Art Event richt zich m.n. op het voor het voetlicht brengen van jong talent binnen het spectrum van de kunsten.

Jonge mensen die overwegen een professionele opleiding te gaan volgen of daar reeds mee gestart zijn wordt een podium of presentatieplek aangeboden. Deze stichting voorziet hiermee in een behoefte.

Het succesvolle **Impact Festival** wordt sinds enkele jaren georganiseerd door de gelijknamige stichting.

Geïnitieerd door de gemeente heeft de stichting zich snel ontwikkeld tot een zeer actieve organisatie voor jongeren die culturele activiteiten organiseert voor jongeren.

Van iets later datum is **de stichting SEM** gericht op de wat oudere jongere, die zich beweegt op een breed terrein van culturele en sociaal culturele activiteiten voor meerdere doelgroepen.

Samen met de "denktank" **HJong2together** vormen zij een goede basis voor het verder ontwikkelen van een breed scala aan culturele activiteiten voor de jongeren in Helmond en regio.

Actiepunt:

- voor de jaren 2010 en 2011 jaarlijks uit de middelen voor cultuurparticipatie een budget van € 10.000,- beschikbaar stellen voor het experimenteren met nieuwe media, gericht op het bereiken van jongeren.

5.3.5 Urban Culture

Urban Culture krijgt in toenemende mate aandacht binnen het beleid van grote(re) steden. Het gaat hierbij om een mengsel van jongerencultuur, sport, design en kunst (o.a. skate cultuur). Kenmerkend is het niet gestructureerde, los-vaste verband van de doelgroep.

Gezien de groeiende belangstelling voor deze nieuwe trend, de individualisering in de samenleving die het opereren in gestructureerde verbanden, zoals verenigingen of cursorische kaders (bijv. bij Stichting Kunstkwartier) voor jongeren onaantrekkelijk maakt en de potenties die de relaties met popcultuur, design en beeldende kunst bieden, is het gericht faciliteren van Urban Culture activiteiten voor Helmond een interessante optie.

Dit heeft echter alleen zin, als de doelgroep hier initiërend in opereert.

Overleg met jongeren moet de potentie voor Helmond uitwijzen.

Actiepunt:

- onderzoek naar de potentie van Urban Culture voor Helmond

5.3.6 Beeldende kunst, vormgeving en audiovisuele cultuur

Beeldende kunst, vormgeving en AV zijn bij uitstek disciplines die zich lenen voor experimenten en innovaties. Deze disciplines kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan een dynamisch en prikkelend kunstklimaat.

In 2007 is door de Raad de **beleidsnota "Beeldende Kunst en Vormgeving 2007-2010"** vastgesteld. In het kader van de implementatie hiervan is begin 2009 een enquête gehouden onder professionele beeldend kunstenaars en mensen die semiprofessioneel of in vrije tijd met allerlei kunstuitingen bezig zijn.

Naar aanleiding van de resultaten van de enquête zijn een aantal punten te benoemen die aandacht vragen:

- behoefte aan betaalbare werkplekken (soms in combinatie met wonen)
- behoefte aan ontmoeting, samenwerking, ideeënuitswisseling
- behoefte aan subsidiemogelijkheden

Ateliers/werkruimtes:

Uit de enquête blijkt dat er behoefte bestaat aan betaalbare werkruimtes, soms gecombineerd met woonruimte.

Ook blijkt uit de enquête dat er behoefte is aan ontmoeting, samenwerking, e.d. Klustering van ateliers en creatieve bedrijven kan hieraan positief bijdragen.

De recente verwerving van de voormalige basisschool de **Uilenburcht** betekent niet alleen dat een monumentaal ensemble voor Helmond behouden blijft, maar ook dat er een ateliervoorziening bijkomt voor Helmondse kunstenaars. Dit kan een interessante impuls op gaan leveren voor het culturele leven in de wijk "Binnenstad Oost".

Voorgesteld wordt om te onderzoeken of de komende jaren meer betaalbare huisvesting voor kunstenaars en andere creatievelingen gerealiseerd kan worden (in samenwerking met Economische Zaken).

Hiertoe dienen gebouwen die geschikt zijn of kunnen worden gemaakt voor betaalbare ateliervoorzieningen/werkruimtes in beeld gebracht te worden.

Als er voldoende aanbod kan worden gerealiseerd is het wellicht ook mogelijk om een interessante vestigingsplaats te worden voor de (startende) creatieveling van buiten de stad of mensen die de stad zijn uitgetrokken (uit de enquête blijkt dat 6 van de 10 invullers van de enquête ouder is dan 50 jaar!!). Bij clustering ontstaat ontmoeting van gelijkgestemden, waaruit weer interessante initiatieven kunnen voortkomen. Samen dingen doen, ideeënuitswisseling, leren van elkaar, e.d. wordt dan gemakkelijker. De recente ontwikkelingen in de binnenstad zijn hiervan een goed voorbeeld.

Kunstenaarsinitiatief Stg. De Nederlandse Cacaofabriek.

De stichting heeft zich in de loop der jaren ontwikkeld tot een instelling met een landelijk profiel.

Er vinden interessante exposities en andere activiteiten plaats.

Helaas zijn de activiteiten van de stichting in Helmond te weinig zichtbaar, waardoor het draagvlak voor haar activiteiten gering is. Door het wegvallen van provinciaal subsidie is de financiële basis voor de stichting erg smal geworden.

Over de toekomst van de Nederlandse Cacaofabriek vindt momenteel overleg plaats, waaraan ook niet aan de stichting gelieerde kunstenaars betrokken zijn.

Subsidiemogelijkheden:

De subsidieregelingen 'individuele projectsubsidies' en 'kunstprojecten en manifestaties' moeten nog worden omgebouwd naar een nieuwe subsidieregeling (nota 'Beeldende kunst en vormgeving 2007-2010'). De intentie is ook projecten op het terrein van vormgeving en Audio visuele cultuur onder deze regeling te laten vallen.

Kunst de stad in

Naast de vaste expositieplekken die Helmond heeft kunnen kunstprojecten gestimuleerd worden die “de straat op gaan”.

Hierbij moet niet gedacht worden aan het plaatsen van permanente zaken zoals beelden in de openbare ruimte, maar tijdelijke projecten, waarbij mensen op een laagdrempelige manier met kunst in aanraking kunnen komen.

Het kunstproject ‘Hermitage Helmond’ dat enige tijd in het voormalige ABN/AMRO gebouw op de Markt te zien is geweest is een voorbeeld.

Momenteel worden kunstprojecten ontwikkeld in de Heistraat, waarbij diverse kunstenaars in langdurig leegstaande panden of plekken een kunstproject realiseren dat vanaf de straat zichtbaar is. In de binnenstad krijgen kunstenaars van de woningbouwvereniging gelegenheid om voor een langere periode leegstaande woningen tijdelijk te gebruiken als atelier.

Op deze manier speelt kunst een positieve rol bij de leefbaarheid in de wijken.

Helmond voert sinds vele jaren een actief beleid op het terrein van beeldende kunst in de openbare ruimte.

Zowel in het centrum als in de wijken is beeldende kunst te vinden.

In samenwerking met de Verspaget Foundation is de laatste jaren geïnvesteerd in een uitbreiding van het sculptureaanbod in het stadshart. Deze operatie maakte deel uit van de 1^e kwaliteitsimpuls centrum. Dit heeft geleid tot een initiëren van een kunstroute, waarin ook de zogenaamde open (foto) galerieën een initiatief van de gelijknamige stichting zijn opgenomen. De kunstroute wordt zowel toeristisch als educatief gepromoot.

De stedelijke sculpturecollectie bevat weinig grote, beeldbepalende objecten.

Reeds lang bestaat de wens een actieve component toe te voegen aan het beleid m.b.t. beeldende kunst in de openbare ruimte in de vorm van een beeldhouwersymposium.

Gemeentemuseum Helmond

Het Gemeentemuseum Helmond is een kunstmuseum. Naast een historische collectie van bescheiden omvang bezit het museum twee belangrijke kunstcollecties – Mens en Werk en internationale hedendaagse kunst – en is het expositiebeleid met name gericht op beeldende kunst, fotografie en illustratie.

Educatieve exposities en activiteiten en laagdrempelige cultuurhistorische activiteiten ronden het aanbod af.

Met name het collectiebeleid voor hedendaagse kunst en een deel van het expositieprogramma, zijn gericht op nieuwe ontwikkelingen.

In 2008 is de beleidsnota “Toekomst in beeld 2008-2012” door de raad vastgesteld.

Deze nota diende mede ter onderbouwing voor een verzoek tot verlenging van de opname in “Het Nederlands Museumregister”.

Deze verlenging van de registratie als erkend museum is inmiddels door de Stichting Nederlands Museumregister verleend.

Gezien de recent vastgestelde beleidsnota beperken wij ons hier tot een actuele ontwikkeling.

Eind 2009 zal begonnen worden met de realisatie van het project “De Geheime Zolder”, een info-tainment project m.n. gericht op jonge bezoekers. Met dit project wordt een deel van de monumentale zolder voor het publiek (onder begeleiding) toegankelijk gemaakt.

Het project sluit aan bij reeds eerder georganiseerde laagdrempelige activiteiten voor gezinnen en toeristische bezoekers, zoals de inmiddels traditionele zomeractiviteiten, speurtochten en kinderfeestjes.

In 2001 is de gemeentelijke kunstuitleen geprivatiseerd. De SBK exploiteert sindsdien deze voorziening in Helmond.

Audio Visuele Cultuur

Audio Visuele (AV) cultuuruitingen – film, fotografie en alle daaraan gerelateerde creatieve disciplines – vormen inmiddels een belangrijke factor binnen het culturele- en het economische beleid op rijks- en provinciaalniveau.

Zo zet de provincie Noord-Brabant samen met de B5 steden in op versterking van de AV industrie in Brabant.

In Helmond worden deze ontwikkelingen met belangstelling gevolgd. De sector is hier nog gering van omvang, al leverde een in 2007 uitgevoerde inventarisatie een aanzienlijk hoger aantal “spelers” op dan werd verwacht.

De basisvoorzieningen – een bioscoop en een filmhuis – zijn aanwezig. **De Pathé bioscoop** is een belangrijke aanvulling op de culturele infrastructuur, die node werd gemist.

Er zijn in Helmond enkele AV bedrijven actief en in toenemende mate kiezen ook beeldende kunstenaars voor audiovisuele middelen.

In het niet commerciële circuit is een groot aantal mensen actief op AV gebied, denk hierbij bijvoorbeeld aan digitale fotografie.

De Stichting Filmhuis Helmond heeft recent – na een moeilijke periode – een nieuwe start gemaakt. De gemeenteraad heeft ingestemd met het bedrijfsplan 2008-2011 “On the Road”, waarin de ambities van de komende jaren zijn verwoord.

Doelstelling is het bieden van een gevarieerd programma met een hoog artistiek gehalte. Er wordt samengewerkt met andere culturele instellingen en de stichting participeert in het culturele aanbod voor het onderwijs.

De Stichting Helmond Film richt zich op het stimuleren van lokale filmproducties.

De stichting wil een onafhankelijke filmcultuur in Helmond en omgeving ondersteunen en stimuleren met als streven een levendige filmgemeenschap te ontwikkelen. Jaarlijks wordt minstens één filmopdracht georganiseerd. De stichting voorziet de deelnemers van semiprofessionele apparatuur en ondersteuning bij het maken van de film.

Tenslotte mag hier de **Stichting Stadsradio Helmond** niet ontbreken, die in het wekelijkse programma Cultuurbarbaren – in inmiddels meer dan 500 edities – aandacht schenkt aan het culturele leven in de stad.

Actiepunten:

- de bestaande subsidieregelingen voor beeldende kunst bijstellen
- de mogelijkheden onderzoeken om het sculpturenbestand geleidelijk aan te vullen met enkele grote, beeldbepalende objecten
- een haalbaarheidsonderzoek instellen naar een “beeldhoudersymposium”.
- de ontwikkelingen in deze sector volgen en waar mogelijk interessante initiatieven faciliteren.

5.3.7 Cultureel Project Brainport

Helmond maakt deel uit van Brainport. Het belang hiervan kan niet hoog genoeg worden ingeschat. De economische ontwikkelingen op o.a. het terrein van automotive en foodtechnologie passen perfect binnen het Brainportprofiel.

Het **culturele profiel** van de Brainportregio spoort echter nog onvoldoende met de economische ambities.

De gemeente Eindhoven heeft dit onderkend en stuurt nu op aanscherping van dit profiel. Als Helmond zijn deelname in Brainport serieus neemt, kan het niet achterblijven. Ook Helmond zou een inspanningsverplichting op zich dienen te nemen, om de stad cultureel aantrekkelijker te maken voor nieuwe inwoners en nieuwe bedrijven en daarmee uiteraard ook voor de eigen bevolking.

Helmond heeft aangetoond sterk te zijn in transformatieprocessen. De stedenbouwkundige ontwikkelingen sinds de groeistadperiode hebben de stad veranderd van een grauwe, in verval geraakte industriestad tot een stad waar het goed wonen en toeven is en waar met oog voor kwaliteit gewerkt wordt aan een goed leefklimaat.

Dierdonk en Brandevoort, maar ook Boscotondo en de kwaliteitsimpuls Centrum zijn hier voorbeelden van.

Transformatieprocessen vinden ook op economisch terrein plaats; de monocultuur die in het midden van de 20^e eeuw de stad beheerste, heeft plaats gemaakt voor een breed spectrum aan (deels) Hightech bedrijven met opvallende accenten op het terrein van automotive en foodtechnologie.

Op cultureel gebied is de herwaardering van het industriële erfgoed een voorbeeld van transformatie, maar ook het toenemende belang van jongerencultuur in de stad.

Op deze ontwikkelingen inhakend zou Helmond gericht moeten kiezen voor het stimuleren van een vestigingsklimaat voor de creatieve sector.

Dit vraagt om inzet van financiële middelen en ruimte.

Uitgangspunt dient te zijn dat gezocht wordt naar ruimten die enerzijds voldoen aan de wensen van de potentiële gebruikers en anderzijds betaalbaar zijn.

Hergebruik van bestaande complexen ligt hier voor de hand. Daarbij moet niet alleen gedacht worden aan voormalige industrieprojecten, maar bijvoorbeeld ook aan gebouwen uit de semipublieke sector zoals scholen uit de wederopbouw tijd.

De herbestemming van de Uilenburcht t.b.v. 't Baken is hiervan een goed voorbeeld.

Het mes snijdt hier bovendien aan twee kanten; enerzijds worden creatieve bedrijfjes en personen gefaciliteerd, wat zijn spin-off heeft voor het culturele én economische klimaat, anderzijds worden pregnante gebouwen behouden voor de stad.

In dit concept past ook het onderbrengen van gezamenlijke werkplaatsen, adm. units e.d. voor de participanten.

Voor het profiel zou het een belangrijke meerwaarde hebben, als gekozen zou worden voor bundeling van verwante disciplines binnen één complex.

Actiepunt:

- stimuleren vestigingsklimaat voor de creatieve sector in samenspraak met marktpartijen.

5.3.8 Marketing

Kunst & Cultuur kunnen een substantiële bijdrage leveren aan het beter positioneren van Helmond. De grote culturele instellingen kunnen bijdragen door een interessant, actueel en innovatief aanbod aan activiteiten.

Recente ontwikkelingen hebben de positie van de bibliotheek en kunstkwartier regionaal versterkt door de vorming van de Basisbibliotheek Helmond - Peel en de regionale positionering van de Stg. Kunstkwartier.

Het Gemeentemuseum richt zich reeds sinds jaren met een deel van haar organisaties en activiteiten op de bovenregionale markt.

Theater 't Speelhuis zet in op een regionale positie ondanks het toenemende aanbod in het wervingsgebied.

Op het terrein van het evenementenbeleid kunnen – en moeten met het project BCH 2018 in het verschiet – nog slagen gemaakt worden.

Beeldende kunst, design en de AV sector bieden kansen.

De positionering van het (industriële) historisch erfgoed krijgt momenteel veel aandacht. Met name de mogelijke realisatie van een Themapark rond industrie en nijverheid kan Helmond landelijk op de kaart zetten.

Tot de imagoversterkende maatregelen behoort ook de profilering van deeldisciplines door deze deels te koppelen aan herkenbare functies. Helmond kent inmiddels een stadshistoricus en stadsbeiaardier (met internationale reputatie!), een stadsdichter en sinds kort een stadsorganist.

Zij leveren met hun initiatieven een wezenlijke bijdrage aan de lokale cultuuragenda.

6 Financiële paragraaf

Gezien de financieel-economische situatie zal naar verwachting de financiële ruimte voor nieuw beleid de komende jaren zeer beperkt zijn.

Het realiseren van de geformuleerde ambities zal reeds de nodige inspanningen vergen.

Met betrekking tot de actiepunten geldt dat deze in belangrijke mate kunnen worden gerealiseerd binnen de bestaande middelen al dan niet door prioritering.

Enkele actiepunten hebben betrekking op onderzoeken. Pas als de resultaten hiervan bekend zijn kunnen de financiële consequenties worden bepaald.

Voor enkele projecten zoals de (mogelijke) realisering van het Themapark of het initiëren van een stichting "Historisch Onderzoek Helmond" zal in belangrijke mate een beroep moeten worden gedaan op externe financiering. (zie verder bijlage 8.1)

7 Conclusies en aanbevelingen

Na kennisname van de ontvangen inspraakreacties concluderen wij dat, gelet op het financieel-economisch klimaat, onze hiervoor genoemde ambities realistisch zijn.

Het veilig stellen van de culturele infrastructuur met name van de benoemde kerninstellingen heeft voor ons de hoogste prioriteit.

Onze tweede ambitie – het verkrijgen van een scherpere focus voor het lokale aanbod – is zowel beleidsmatig als financieel wenselijk.

Er zullen de komende jaren prioriteiten gesteld moeten worden en keuzes gemaakt.

Ook zal Helmond een passende positie in dienen te nemen als partner in het project Brabant Culturele Hoofdstad 2018.

Het stimuleren van een goed vestigings- en werkklimaat voor de creatieve sector vraagt ook de nodige aandacht.

Bijlage 8.1

Financiële paragraaf Cultuurnota

Kostenplaats	Totaal budget 2009
Programma 5: CULTUUR	
PR50205 STICHTING KUNSTKWARTIER	1.772.138
PR 50510 ACTIVITEITEN BEELDENDE KUNST:	
Stichting Nederlandsche Cacaofabriek	40.999
Beeldende kunst overig	94.950
PR51005 GEMEENTEMUSEUM	1.578.210
PR51205 JAN VISSERMUSEUM	44.352
PR51505 'T SPEELHUIS	1.794.084
PR51510 GAVIOLIZAAL	26.086
PR52005 BIBLIOTHEEK HELMOND-PEEL	2.107.165
PR52205 STIMULERING AMATEUR. KUNST- BEOEF.	226.294
PR52505 KERMISSEN	-153.179
PR52510 FESTIVITEITEN	
Industrieel erfgoed toerisme	218.949
Evenementen	443.063
PR53005 ACTIVITEITEN MONUMENTENZORG	279.982
PR53010 ARCHEOLOGIE	281.832
PR53015 SUBSIDIES VOLKSCULTUUR EN OUDHEIDKUNDE	29.967
PR53020 MONUMENTENZORG OVERIGE AANGELEGENHEDEN	16.620
PR54205 FILMHUIS	216.461
PR54210 PLATO	493.241
PR54215 BEVORDERING CULTURELE LEVEN	521.688
Totaal Programma 5: CULTUUR	10.032.902

Kengetallen (peildatum: 20 juli 2009)

STICHTING KUNSTKWARTIER	aantal cursussen verlengde schooldag	20
GEMEENTEMUSEUM	aantal bezoekers	23.970
T SPEELHUIS	aantal voorstellingen	106
BIBLIOTHEEK HELMOND-PEEL	aantal bezoekers	169.000

Bijlage 8.2

Recente en/of nog actuele beleidsnota's

- Toekomst in Beeld 2008-2012
Beleidsnota Gemeentemuseum Helmond
- Beeldende kunst en vormgeving 2007-2010
- Cultuur als economische motor van de stad
Beleids- en bedrijfsplan Theater 't Speelhuis en de Scalazaal 2008-2011
- Beleidsplan archeologie Eindhoven en Helmond 2008-2012
- Monumentennota Helmond;
Beleidskader monumentenzorg en archeologie 2003-2007
- Kadernotitie Bibliotheekbeleid 2008-2011
- Jongeren en cultuur in Helmond 2008